

## คำปรารภ

พระไตรปิฎก คือคัมภีร์จารึกคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่เรียกกันว่า พระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเรียกคำสั่งสอนของพระองค์ว่า ธรรมและวินัย หรือเรียกรวมว่า พระธรรมวินัย ธรรมคือคำสั่งสอนอันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ส่วนวินัย คือ คำสั่งสอนอันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับบรรพชิต หรือผู้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนพระธรรมวินัยด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันเป็นภาษาของชาวมคธ หรือประเทศมคธในครั้งกระนั้น เพราะฉะนั้น คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหรือพระธรรมวินัย จึงได้รับการทรงจำ และถ่ายทอดสืบ ๆ กันมาด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี

ในครั้งพุทธกาล คือเวลาที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ พุทธสาวกทั้งหลายก็ได้ช่วยกันเก็บ รักษาพระธรรมวินัย หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้ในใจ คือจำไว้ แล้วก็บอกเล่าสืบ ๆ กันมาจากอาจารย์สู่ศิษย์ เรียกว่าแบบมุขปาฐะ คือคำสั่งสอนที่ถ่ายทอดกันมาทางปาก

หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วได้ ๓ เดือน คณะสงฆ์โดยการนำของพระมหากัสสปเถระปรารภการกล่าวจาบจ้วงพระธรรมวินัยของภิกษุรูปหนึ่ง จึงได้ประชุมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัย คือรวบรวมเรียบเรียงพระธรรมวินัยเข้าไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการทรงจำและการสืบทอดต่อมา

ครั้นพุทธปรินิพพานล่วงแล้วราว ๑๐๐ ปี ได้เกิดความคิดเห็นและการปฏิบัติที่ผิดเพี้ยนไปจากพระธรรมวินัยขึ้นในภิกษุบางหมู่ คณะสงฆ์จึงได้ประชุมทำสังคายนาพระธรรมวินัย คือชำระสะสางข้อผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้น ให้หมดไปจากพระธรรมวินัย แล้วจึงได้ทรงจำสืบทอดแบบมุขปาฐะกันต่อมา

ครั้นพุทธปรินิพพานล่วงแล้วราว ๒๐๐ ปีเศษ ได้เกิดทิวฏฐิความเห็นที่ผิดเพี้ยนจากพระธรรมวินัยขึ้นในหมู่ภิกษุบางพวกอีก เป็นเหตุให้สงฆ์เกิดการแตกแยกกัน คณะสงฆ์โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช จึงได้ทำสังคายนาพระธรรมวินัยชำระสะสางทิวฏฐิความเห็นผิดนั้น พร้อมทั้งได้จัดระเบียบพระธรรมวินัยใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยจัดพระธรรมวินัยหรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็น ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า ๓ ปิฎก หรือไตรปิฎก คือคำสั่งสอนอันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับบรรพชิตโดยเฉพาะรวมไว้หมวดหนึ่งเรียกว่า วินัยปิฎก หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พระวินัย คำสั่งสอนอันเป็นข้อปฏิบัติทั่วไปสำหรับทุกคน รวมไว้หมวดหนึ่งเรียกว่า สุตตันตปิฎก หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พระสูตร คำสั่งสอนที่เป็นการแสดงเฉพาะข้อธรรมล้วน ๆ ไม่กล่าวถึงบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ รวมไว้หมวดหนึ่งเรียกว่า อภิธัมมปิฎก หรือ

เรียกสั้น ๆ ว่า พระอภิธรรม คำว่าไตรปิฎก จึงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในการสังคายนาครั้งที่ ๓ นี้ หลังการสังคายนาครั้งที่ ๓ พระพุทธศาสนาได้เริ่มเผยแผ่ไปสู่ดินแดนต่าง ๆ นอกชมพูทวีป (หรือนอกประเทศอินเดีย) พระพุทธศาสนาสายหนึ่งได้มาประดิษฐานมั่นคงขึ้นในเกาะลังกา (คือประเทศศรีลังกาปัจจุบัน)

ถึงราวพุทธศักราช ๔๕๐ คณะสงฆ์ในเกาะลังกาพิจารณาเห็นว่า ความทรงจำของมนุษย์ โดยทั่วไปเสื่อมลง พระไตรปิฎกที่สืบทอดกันมาแบบมุขปาฐะนั้น หากไม่ได้มีการจดจารึกลงเป็นตัวอักษรไว้ กาลต่อไปภายหน้าก็อาจจะลบเลือนเสื่อมสูญไปได้ ฉะนั้น คณะสงฆ์ในเกาะลังกา จึงได้ประชุมกันทำสังคายนาพระไตรปิฎก คือตรวจชำระและจารึกลงเป็นตัวอักษรในใบลาน ก่อให้เกิดมีคัมภีร์พระไตรปิฎกขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก

คัมภีร์พระไตรปิฎกที่เกิดขึ้น ณ เกาะลังกาในครั้งนั้นก็คือ พระไตรปิฎกภาษาขอม หรือภาษาบาลี ที่จารึกลงในใบลานด้วยอักษรสิงหล (คืออักษรภาษาของชาวลังกา)

เมื่อพระพุทธศาสนาแผ่ขยายจากลังกาไปสู่ประเทศต่าง ๆ เช่น มอญ พม่า ไทย ลาว ประเทศต่าง ๆ ที่รับพระพุทธศาสนาไปจากลังกาก็ได้คัดลอกหรือถ่ายทอดพระไตรปิฎก ภาษาบาลี ไปจากลังกาโดยการคัดลอกลงในใบลานด้วยอักษรในภาษาของตน จึงทำให้เกิดมีพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับอักษรมอญ ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรไทย เป็นต้นขึ้น

สำหรับในประเทศไทยสมัยโบราณ นิยมเขียนภาษาบาลีด้วยอักษรขอม ฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกของไทยโบราณ จึงเขียนลงในใบลานด้วยอักษรขอม มาถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎสมมติเทววงศ์ และทรงผนวชเป็นพระภิกษุอยู่ ได้ทรงประดิษฐ์แบบอักษรเพื่อใช้เขียนภาษาบาลีแทนอักษรขอมขึ้น เรียกว่า หนังสืออริยกะ มีลักษณะคล้ายอักษรวิโรมัน สำหรับใช้เขียนและใช้พิมพ์ภาษาบาลีแทนอักษรขอม หนังสืออริยกะนี้ได้ใช้แพร่หลายอยู่ในหมู่พระสงฆ์ธรรมยุตครั้งกระนั้น แต่เมื่อพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงลาผนวชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แล้ว ความนิยมในการใช้หนังสืออริยกะก็จืดจางลงจนเลิกไปในที่สุด

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ได้ทรงพระราชดำริ แบบอักษรไทยสำหรับใช้เขียนภาษาบาลีขึ้นอีก เรียกว่า แบบการยุด ซึ่งได้เริ่มใช้มาตั้งแต่ รัชกาลที่ ๔ และได้ใช้เป็นแบบในการพิมพ์พระไตรปิฎกอักษรไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นการพิมพ์พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก

ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา คนไทยจึงได้มีพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทย สำหรับใช้ในการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนา แต่พระไตรปิฎกภาษาบาลีที่พิมพ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น พิมพ์ได้เพียง ๓๙ เล่ม ยังไม่ครบบริบูรณ์ ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยขึ้นอีกครั้ง และได้พิมพ์ส่วนที่ขาดไปให้ครบบริบูรณ์ด้วยรวมเป็นคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทย ๔๕ เล่ม เรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ เรียกเป็นคำบาลีว่า สยามรฎกสุส เตปิฎกั นับเป็นพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาทฉบับสมบูรณ์ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นฉบับแรกของโลก

พระไตรปิฎกในประเทศไทยได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาแล้วแต่โบราณ แต่เป็นการแปลเพียงบางเรื่องหรือบางส่วนตามที่ต้องใช้ประโยชน์เท่านั้น กระทั่งถึงพุทธศักราช ๒๔๘๓ คณะสงฆ์ โดยการอุปถัมภ์ของรัฐบาลจึงได้ดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทย เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ พุทธศักราช ๒๕๐๐ และได้จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ พุทธศักราช ๒๕๐๐ จำนวน ๒๕๐๐ จบ เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง นับเป็นพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับแรกของไทย

เนื่องจากพระไตรปิฎกจดจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี ฉะนั้น ผู้ที่จะศึกษาพระไตรปิฎกได้รู้เรื่อง จึงต้องเป็นผู้รอบรู้เชี่ยวชาญในภาษาบาลีเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงหาผู้รอบรู้เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกได้ยาก ยิ่งผลให้หาผู้รอบรู้เชี่ยวชาญในพระพุทธศาสนาได้ยากไปตามกัน ฉะนั้น แต่โบราณมา ผู้คนจึงมีความรู้สึกต่อพระไตรปิฎกว่า เป็นสิ่งที่ยากแก่การเรียนรู้ และยากแก่การที่จะรู้และเข้าใจ ทั้งในด้านพยัญชนะคือภาษา และในด้านอรรถคือเนื้อหาและความหมาย เป็นเหตุให้พระไตรปิฎก ถูกเก็บรักษาไว้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ หนักเข้าก็กลายเป็นสิ่งเคารพบูชาจนไม่มีคนกล้าแตะต้อง

ด้วยความรู้สึกฝังใจดังกล่าวนี้ แม้เมื่อมีการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทยแล้ว คนส่วนใหญ่ก็ยังคงมีความรู้สึกว่าการแปลพระไตรปิฎกเป็นสิ่งที่ยากแก่การเรียนรู้และยากแก่การเข้าใจ เป็นเหตุให้คนทั่วไปไม่กล้าที่จะอ่านหรือศึกษาพระไตรปิฎก

ด้วยความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะช่วยให้พุทธศาสนิกชนชาวไทย ได้เรียนรู้พระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก หรือได้ศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อที่จะได้เข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ชัดเจน ทั้งเพื่อที่จะทำให้เห็นว่า พระไตรปิฎกเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ ทั้งจะได้รับประโยชน์จากพระไตรปิฎกมหาศาล อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ จึงได้คิดจัดทำ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” ขึ้น โดยการย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี

๔๕ เล่ม ให้เหลือเพียง ๕ เล่ม และพิมพ์เป็นลำดับมาดังนี้ คือเล่ม ๑ พิมพ์เมื่อสิงหาคม ๒๕๐๑ เล่ม ๒ พิมพ์เมื่อมกราคม ๒๕๐๒ เล่ม ๓ พิมพ์เมื่อมิถุนายน ๒๕๐๒ เล่ม ๔ พิมพ์เมื่อตุลาคม ๒๕๐๒ เล่ม ๕ พิมพ์เมื่อเมษายน ๒๕๐๓ รวมเป็น ๕ เล่มชุด จากสถิติการพิมพ์แสดงว่า ท่านอาจารย์ คงเริ่มลงมือเรียบเรียง “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” ราวเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ อันเป็นปีฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ กระทั่งถึงพ.ศ. ๒๕๐๓ จึงเรียบเรียงจบบริบูรณ์ ใช้เวลาเรียบเรียงประมาณสามปีเศษ เมื่อถึงพ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีผู้มีกุศลจิตจัดพิมพ์รวมเป็นเล่มเดี่ยวจบ แจกเป็นธรรมทาน นับเป็นการพิมพ์รวมเล่มครั้งแรก และต่อมาได้มอบให้มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์รวมเล่มเผยแพร่ในราคาต่ำกว่าทุน วัตถุประสงค์ และวิธีจัดทำ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” นี้ ท่านอาจารย์ได้กล่าวไว้ในคำนำในการพิมพ์ครั้งแรกแล้ว จึงไม่ขอกล่าวซ้ำ

ลักษณะโดยรวมของการจัดทำ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” คือ ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระไตรปิฎกตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของ พระไตรปิฎก ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อความที่น่ารู้เบื้องต้นจากพระไตรปิฎก ให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาโดยย่อของพระไตรปิฎกทั้ง ๔๕ เล่ม

เนื่องจากการย่อเนื้อความของพระไตรปิฎกบาลี ๔๕ เล่ม ให้เหลือเป็นหนังสือเล่มเดียว ฉะนั้น เนื้อความที่ซ้ำกันจึงตัดออก เนื้อความที่เป็นพลความหรือรายละเอียดปลีกย่อยก็ตัดออก คงไว้แต่เนื้อหาสาระที่เป็นใจความสำคัญ ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาของพระไตรปิฎกบางเล่มจึงย่อไว้เพียงสั้น ๆ เพราะเนื้อหาซ้ำกับเล่มอื่นที่ย่อไว้แล้ว ฉะนั้น “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” นี้ จึงเป็นเสมือนคู่มือสำหรับการศึกษาพระไตรปิฎกฉบับสมบูรณ์ คือมีเนื้อความเพียงพอที่จะให้รู้ว่า พระไตรปิฎกมีอะไรบ้าง และเพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปปฏิบัติ และถ้าประสงค์จะรู้รายละเอียดในบางเรื่องบางตอนมากไปกว่านี้ ก็มีพื้นฐานเพียงพอที่จะไปอ่านหรือศึกษาพระไตรปิฎกฉบับสมบูรณ์ต่อไปได้

และเนื่องจากในการจัดทำและจัดพิมพ์ออกเผยแพร่ครั้งแรกนั้น ท่านอาจารย์ หะยอมทำและหะยอมพิมพ์ออกทีละเล่มจนครบ ๕ เล่ม ฉะนั้น การจัดทำสารบัญก็ตีการจัดข้อความภายในแต่ละเล่มก็ตี จึงอาจลั่นกันอยู่บ้าง ทั้งในด้านการใช้ถ้อยคำและการตั้งชื่อหัวข้อ หัวเรื่อง เพราะไม่ได้ทำพร้อมกันทีเดียว

ฉะนั้น ในวาระครบ ๑๐๐ ปีชาตกาลของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ นี้ คณะทำงานมูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการตำราและวิชาการ มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ร่วมกันดำเนินการตรวจทานและจัด

รูปเล่ม “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” ของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ให้เรียบร้อยและ  
สะดวกแก่การอ่านการค้นคว้ายิ่งขึ้น แล้วจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ในลักษณะที่กะทัดรัดสวยงามสมแก่  
ความเป็นพระคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการนี้

ในการพิมพ์ครั้งนี้ คณะทำงานได้ตรวจชำระเนื้อความ จัดสารบาญ ปรับหัวข้อ  
ถ้อยคำ หมายเลข ให้เป็นระบบเดียวกันตลอดเล่ม และจัดรูปเล่มให้สะดวกในการอ่านการ  
ค้นคว้ายิ่งขึ้น โดยคงเนื้อหาไว้ตามต้นฉบับเดิมทุกประการ

ส่วนที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ คือ

๑. สารบาญได้จัดทำเป็น ๒ ส่วน คือ สารบาญสรุป เพื่อให้ผู้อ่านรู้เนื้อหาของหนังสือ  
แบบกว้าง ๆ หรือในแบบภาพรวมก่อน แล้วจึงถึงสารบาญสมบูรณ์ สำหรับให้ผู้อ่านค้นหาเรื่อง  
ที่ต้องการอ่าน หรือเพื่อให้ผู้อ่านได้รู้รายละเอียดของเนื้อหาทั้งหมดที่มีอยู่ในหนังสือนี้

๒. ในเนื้อความย่อของพระไตรปิฎกบางเล่มที่ท่านอาจารย์ไม่ได้ใส่หัวเรื่องกำกับ  
เนื้อความไว้ แต่ท่านใส่หัวเรื่องไว้ในสารบาญ ได้ยกเอาหัวเรื่องนั้น ๆ ในสารบาญไปใส่ไว้เหนือ  
เนื้อความย่อ นั้น ๆ ด้วย เพื่อให้สารบาญกับเนื้อความในเล่มตรงกัน

๓. เนื้อความของพระไตรปิฎกบางเล่ม มีการจัดแบ่งเป็นวรรค ๆ แต่ในเนื้อความย่อ  
ท่านอาจารย์ไม่ได้ใส่ชื่อวรรคกำกับไว้ที่เนื้อความย่อ แต่ใช้หมายเลขแทน จึงได้เพิ่มชื่อวรรค  
นั้น ๆ ไว้เหนือข้อความของวรรคนั้น ๆ และใส่ไว้ในสารบาญด้วย เพื่อความสะดวกในการค้นหา  
ของผู้อ่าน

๔. การใส่หมายเลขประจำหัวข้อหรือข้อความยังลักลั่นกัน จึงได้ปรับใหม่ให้เป็น  
ระบบเดียวกัน ตามลักษณะของหัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง หัวข้อย่อย

๕. เอกสารทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับการชำระ การจารึก และการพิมพ์พระไตรปิฎก  
ในประเทศไทย ซึ่งท่านอาจารย์คัดมาจากเอกสารเก่านั้น ได้แก้ไขอักขรวิธีให้เป็นไปตาม  
ต้นฉบับเดิม พร้อมทั้งได้ถ่ายต้นฉบับพระสมุดคำประกาศเทวดาครั้งสังคายนาในรัชกาลที่ ๑  
และนำเอกสารเกี่ยวกับพระไตรปิฎกในรัชกาลที่ ๗ คือ พระราชหัตถเลขาในรัชกาลที่ ๗  
พร้อมคำแปลอารัมภกถา พระไตรปิฎก มาพิมพ์ไว้ด้วย เพื่อความสมบูรณ์ในทางประวัติ  
และเพื่อเป็นการอนุรักษไว้ให้อนุชนได้เห็น

๖. การอ้างอิงพระไตรปิฎก ท่านอาจารย์ใช้พระไตรปิฎกสยามรัฐ ฉบับพิมพ์ครั้งแรก  
ในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งปัจจุบันหายาก ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้แก้ไขให้เป็นพระไตรปิฎกสยามรัฐ  
ฉบับพิมพ์ล่าสุด คือ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ และในการอ้างอิง ท่านอาจารย์เขียนไว้เพียงย่อ ๆ คือ

เล่ม/หน้า ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้แก้ไขให้ครบถ้วนขึ้น คือใส่อักษรย่อชื่อคัมภีร์ พร้อมด้วยเลขเล่ม เลขข้อ และเลขหน้า เช่น ที.ปา. ๑๑/๑๐๘/๑๓๙ (อ่านว่า ทีฆนิกาย ปาฎีกาวรรค เล่ม ๑๑ ข้อ ๑๐๘ หน้า ๑๓๙) ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การสืบค้นของผู้ต้องการ

๗. การอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถา ท่านอาจารย์ใช้อรรถกถาฉบับพิมพ์ครั้งแรก ซึ่งปัจจุบันหายาก จึงได้แก้ไขเป็นอรรถกถา ฉบับพิมพ์ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย พิมพ์ล่าสุด คือเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

๘. คำและข้อความที่เห็นว่าผู้อ่านทั่วไปอาจไม่คุ้นเคย หรืออาจเข้าใจยาก ในการพิมพ์ครั้งนี้ คณะทำงานได้ทำเชิงอรรถเพิ่มเติมขึ้นโดยใช้อักษรย่อ ม.พ.ป. หมายถึง “มูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน” กำกับไว้เพื่อเป็นที่สังเกต พร้อมทั้งได้ปรับปรุงแผนภูมิ แผนผัง หัวข้อและเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงภายในเล่มด้วย

๙. บันทึกทางวิชาการ ๖ ฉบับของท่านอาจารย์นั้น ในคราวนี้ ได้ใส่ “ฉบับที่” แต่ละฉบับด้วย เพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่าน

๑๐. การพิมพ์ครั้งนี้ ได้เพิ่มภาพวาดเกี่ยวกับการสังคายนาครั้งสำคัญอันเนื่องกับความ เป็นมาของพระไตรปิฎกไว้ด้วยรวม ๗ ภาพ การวาดภาพในครั้งนี้พระอาจารย์ธีระพันธุ์ ธีโรทธิ (ลอโพนุลย์) ผู้วาด ได้พยายามศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการสังคายนาครั้งนั้น ๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของเครื่องใช้ สภาพแวดล้อมและธรรมเนียมประเพณีในยุคนั้น เพื่อประกอบจินตนาการในการสร้างสรรค์ภาพของการสังคายนาครั้งนั้น ๆ โดยได้เดินทางไป อินเดีย ลังกา และเชียงใหม่ เพื่อเก็บข้อมูลดังกล่าวมาประกอบ เพื่อให้คล้ายจริงมากที่สุด ดังที่ปรากฏ อนึ่ง เนื่องจากภาพที่วาดขึ้น วาดโดยศิลปินไทย ผู้วาดจึงตั้งใจใส่บรรยากาศ แบบไทย ๆ ลงไว้ในภาพด้วย เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของยุคสมัย

๑๑. เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงท่านอาจารย์ในวาระครบ ๑๐๐ ปีชาตกาล ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้เพิ่มประวัติสังเขปของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ผู้จัดทำ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” เล่มนี้ขึ้นเป็นครั้งแรกในโลกไว้ด้วย

๑๒. เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ท่านผู้อ่านที่ต้องการค้นหาเรื่องต่าง ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือนี้ได้ดียิ่งขึ้น การพิมพ์ครั้งนี้ ได้จัดทำสารบัญค้นคำ หรือดรรชนีค้นเรื่องให้ละเอียดขึ้นกว่าเดิมอีก ราว ๕ - ๖ เท่า

อนึ่ง เพื่อประโยชน์สูงสุดในการอ่านการศึกษา “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” ใครขอแนะนำท่านผู้อ่านว่า ควรอ่านบันทึกทางวิชาการ ๖ ฉบับของท่านอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ซึ่งเป็นภาคที่ ๕ ของหนังสือนี้ก่อน แล้วจึงอ่านเนื้อหาของ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” เพราะจะทำให้ท่านผู้อ่านทราบถึงวิธีการในการจัดทำ จุดมุ่งหมายในการจัดทำ และวิธีใช้ พระไตรปิฎกเล่มนี้ ตลอดจนถึงประโยชน์ที่จะพึงได้จากการอ่านพระไตรปิฎกฉบับนี้ด้วย

“พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” นี้ นับเป็นพระไตรปิฎกย่อฉบับแรกของโลก เพราะการย่อความพระไตรปิฎกบาลี ๔๕ เล่ม ให้คงเหลือเป็นหนังสือเล่มเดียวดังที่ท่านอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้จัดทำขึ้นนี้ไม่เคยมีใครจัดทำขึ้นมาก่อน จึงกล่าวได้ว่า “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” หรืออาจเรียกว่า พระไตรปิฎกย่อฉบับนี้ เปรียบเสมือนเพชรเม็ดเอกของวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และจะเป็นมรดกทางปัญญา มรดกทางพระพุทธศาสนา และมรดกทางวัฒนธรรมของไทยไปตลอดกาล

ในการตรวจทานและจัดเรียบเรียงเนื้อหาของ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” ขึ้นใหม่ในครั้งนี้ หากมีข้อบกพร่องประการใดในการจัดพิมพ์ คณะทำงานขออ้อมรับคำแนะนำจากท่านผู้อ่านด้วยความเคารพ เพื่อจักได้ปรับปรุงให้ถูกต้องครบถ้วนยิ่งขึ้นในการพิมพ์ครั้งต่อไป

บุญกุศลและความดีใด ๆ จักพึงบังเกิดมีจากการจัดพิมพ์ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” ในครั้งนี้ คณะทำงานขออุทิศเป็นเครื่องบูชาคุณแด่อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ด้วยความเคารพ และขอมอบเป็นพลังใจแก่ท่านผู้อ่านทุกท่าน เพื่อเป็นกำลังเกื้อหนุนให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายสถาพรสืบไป

**มูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน**

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐